

2. razina treba/trebalo bi - definiranje idealnog stanja;

3. razina može/moglo bi - što se zaista može napraviti s obzirom na datu situaciju i na ono što bi trebalo napraviti.

Sumirajući rezultate diskusije, može se zaključiti da je potrebno razviti široku mrežu programa od razine primarne prevencije i ulaganja u kvalitetu života na razini cijelog društva, preko ranointerventnih programa u institucijama odgoja i obrazovanja i institucijama slobodnog vremena, sve do tretmana i posttretmanske zaštite maloljetnih delinkvenata i osoba s poremećajima u ponašanju i teškoćama socijalne integracije.

Umreživanje programa neizostavno bi dovelo i do umreživanja ustanova, kako onih iz Vladina sektora tako i onih iz nevladina, što bi konačno dovelo do poštivanja i provođenja toliko proklamiranog načela jedinstvenosti odgojnih utjecaja. Važan su čimbenik u ovim procesima svakako i sama djeca i mladi, koji moraju postati aktivni subjekti svog odrastanja i kroz svoju participaciju učiti kako preuzeti odgovornost za vlastiti život i život društva u cjelini.

Prema našem mišljenju, seminar je bio vrlo uspješan i nadamo se da je, prema očekivanju organizatora, uspio senzibilizirati stručnjake za probleme prava djeteta te potaknuti neke nove inicijative i projekte u svrhu zaštite prava djeteta.

KONGRES "GLOBALIZACIJA I HRVATSKO DRUŠTVO"

Stara gradska vijećnica,
Zagreb, 16. i 17. studenog 2001.

Nena Radelja

Godišnji kongres Hrvatskog sociološkog društva (prethodno poznat kao "Dani Rudija Supeka") održan je 16. i 17. studenoga 2001. u Gradskoj skupštini Grada Zagreba na temu *Globalizacija i hrvatsko društvo*. Kongres je okupio veliki broj

stručnjaka iz Hrvatske te pojedince iz raznih zemalja: SAD-a, Velike Britanije, Japana, Švedske, BiH, Kosova. Izbor teme je od strane sudionika pozdravljen kao bitan s obzirom na aktualna društvena zbivanja, odnosno velike promjene koje sa sobom nosi proces globalizacije i utjecaje koje ima na funkcioniranje društava.

Pozdravnu riječ održali su predsjednica HSD-a Davorka Matić te predsjednik Gradske skupštine Velimir Srića, koji je u uvodnom predavanju, s dozom humora, pokazao kako određeni procesi koje nosi globalizacija djeluju u informatičko-poslovnoj sferi.

Podteme kroz koje su izloženi radovi na kongresu bile su sljedeće: *Globalizacija*, kako se razumijeva *Hrvatska u globalnom okruženju*; *Socijalni aspekti globalizacije*; *Ljudi u kretanju: migracije, socijalna isključenost, diskriminacije*; kakav je odnos *Globalizacije i medija*; *Globalizacija i hrvatski identitet* te *Globalizacija, demokracija, civilno društvo, nacionalni suverenitet*.

Pojam globalizacije razumijevan je na razne načine. Š. Pilić smatra da se ona odvija prema neoliberalističkom obrascu te da se u međunarodnim odnosima radi o nastojanjima mreže nadnacionalnih kompanija, nekih najrazvijenijih država i međunarodnih gospodarskih organizacija da putem novih pravila zavladaju ukupnim životom, preko svih državnih, socijalnih i kulturnih granica. D. Sergejev smatra da je globalizacija kako suvremena pojava tako i pojava koja se događala u prošlosti - potrebno ju je shvatiti u cjelini, a sam proces praćen je stalnim samoispitivanjem. N. Skledar globalizaciju vidi kao civilizacijski fenomen i proces, u kojem se središta i akteri mijenjaju; u suvremenosti, tvrdi dalje, prevladavaju gospodarski, tehnološki, informatički, komunikacijski, a manje autentični kulturni identiteti. A. Šundalić također smatra da je globalizacija proces koji traje stoljećima, ali globalizacija krajem dvadesetog stoljeća jest tehničko-tehnološki fenomen koji je određen tehnološkim mogućnostima i njima proizvedenim potrebama umrežavanja svijeta politički, gospodarski, vojno i kulturno.

B. Žepić smatra da se globalizacija kao proces ispoljava u isticanju primata globalnog u odnosu na parcijalno te kao takva ona podrazumijeva izgrađivanje novog sustava vrijednosti koji nužno podrazumijeva i odricanje od uskih, osobito nacionalnih vrednota i obilježja, što za krajnju posljedicu može imati izbljeđivanje ili čak gubljenje vlastitog identiteta. M. Perković tvrdi da globalizacija treba biti shvaćena kao izraz pogrešnog napretka u svakom smislu, kojoj nema povratka ni popravka dok se ne riješe porijeklo i temelji nejednakosti prirode i društva među ljudima, a na temeljima napretka znanosti i umjetnosti koje kvare, a ne oplemenjuju običaje i život u cjelini.

B. Horvat razmatra tri aspekta koje, po njemu, sadrži proces globalizacije; neutralni, pozitivni i negativni. Tehnologiju vidi kao neutralni element; a pozitivni aspekt prepoznaje u općoj tendenciji prevladavanja zatvorenosti, izoliranosti i ksenofobičnosti. Tu tendenciju održava preko 200 regulativnih međunarodnih udruženja, u čemu, nadalje, vidi mijenjanje pojma suvereniteta. Treći, negativni, aspekt vidi u proklamaciji slobodne trgovine što znači eksploataciju jer postoji razlika u ekonomskoj moći (trenutno na svijetu ima 500 transnacionalnih kompanija). Prosvjedi koji neprestano izbijaju na raznim stranama svijeta ukazuju na pravo stanje stvari i zato taj aspekt globalizacije nije prihvatljiv te mu se treba oduprijeti.

S. Čolić iznijela je tezu da globalna kultura nije vezana ni za mjesto ni za razdoblje: ona je ekletička, univerzalna, bezvremena i tehnička; globalna kultura je "konstruirana" kultura. Branka Mraović smatra da je za globalno doba i proces globalizacije svojstveno da organizacije nisu više isključivo rezultat ljudskog djelovanja, što predstavlja ogroman izazov za organizacijsku znanost.

Socijalne aspekte globalizacije obradili su sljedeći autori: P. Bejaković u svom izlaganju "Globalizacija, nejednakost i novo siromaštvo u svijetu i Hrvatskoj" pokazuje kako se usprkos znanstvenim i tehnološkim poboljšanjima, jačanju demokratskih pokreta, urušavanju većine totalitarnih režima u svijetu,

jačanju međuplanetarne gospodarske i političke međuzavisnosti nije u značajnijoj mjeri uspjelo smanjiti problem siromaštva u svijetu. Odnos između globalizacije, siromaštva i nejednakosti različito je viđen od strana zagovornika i protivnika globalizacije, međutim on smatra da je rasprava o tome uvelike zamagljena nepostojanjem odnosno nedostatkom terminološke i konceptualne jasnoće, te pokušava osvijetliti ovu kontroverznu temu.

V. Puljiz i S. Zrinščak u svom su izlaganju, odnosno radu, "Globalizacija i aktualne socijalne reforme u RH" problematizirali dva ključna pitanja: prvo, smatraju autori, potrebno je objasniti zbog čega kategorija socijalnog *dumpinga* kao jednog od najpouzdanijih indikatora restauracije socijalne države i smanjivanja socijalnih troškova nije najprimjerenija za analizu socijalnih procesa u postkomunističkim zemljama te je, drugo, potrebno odgovoriti na pitanje je li za opis hrvatske situacije primjerenija teza o značajnijem utjecaju političke (ideologijske), nego ekonomske globalizacije u postkomunističkim zemljama. Na tragu ove teze razvija se stav da je razvoj hrvatske socijalne politike bitno obilježen sukobom domaćih intervencionističkih težnji i globalnih pritisaka za smanjivanjem socijalnih troškova. Iz ovakvog sukoba rađa se paradoksalna situacija u kojoj je javnost potpuno i neproduktivno zaokupljena smanjivanjem nekih socijalnih naknada, dok dalekosežne promjene naslijeđenog mirovinskog sustava ostaju sasvim društveno netematiziranima.

K. Peračković na temelju istraživanja o radnoj motivaciji tvrdi da je motiv sigurnosti zaposlenja tijekom devedesetih godina u RH postajao sve važniji u hijerarhiji radnih motiva te je upravo sigurnost zaposlenja, po očekivanjima građana RH, trebala biti najvažniji cilj u privatizaciji društvenog vlasništva.

Sljedeća četiri rada izložena su u sklopu podteme *Ljudi u kretanju: migracije, socijalna isključenost, diskriminacija*. M. Mesić u svom radu iznosi sljedeće teze. Prvo, da su

suvremene međunarodne migracije konstitutivni dio globalizacijskih procesa; drugo, da u globalizaciji migracija dodatne argumente mogu tražiti zastupnici obaju glavnih suprotstavljenih pristupa u raspravama o globalizaciji: skeptici i radikali. Autor zastupa stajalište da je rasprava između radikala i skeptika neproduktivna te sistematizira pod teme koje se tiču globalizacije migracija.

Aleksandra Alund u svom izlaganju članka "Etničko poduzetništvo, migracije i globalizacija" radi osvrt na migracije i samozapošljavanje u doba globalizacije - etničko poduzetništvo je u porastu u Švedskoj, a motiv koji stoji iza ovakve vrste samozapošljavanja potiče od nezaposlenosti i diskriminacije na švedskom tržištu rada.

A. Štulhofer izložio je svoje istraživanje "Globalizacija seksualnosti: organizirana seksualna trgovina u Hrvatskoj", gdje na temelju rezultata prve sustavne studije o seksualnoj trgovini u RH nastojao ukazati na neodrživost stava da je RH tranzitna, a ne određena zemlja te stoga pošteđena problema vezanih uz takvu trgovinu.

Carl-Ulrik Schierup smatra kako je u stalnoj borbi za učvršćenjem europskog ujedinjenja unutar Europske unije službena retorika o državljanstvu i solidarnosti suočena s višestrukim i sve jačim rasističkim procesima društvenog isključivanja. U svom radu aludira na rad švedskog ekonomista Myrdala "An American dilemma", uspoređujući rastuću europsku dilemu koja se razvija oko imigracija i rasa s američkim "negro problemom" 1940-ih godina koji je proučavao Myrdal.

Odnos *Globalizacije i medija* također je dan kroz četiri izlaganja: prva tri izlagao je M. Petrić koji u suradnji s M. Leaningom, I. Tomić - Koludrović i I. Mitrovićem istražuje nove medije i novi politički prostor u RH; u referatu se tvrdi da potencijal novih medija za razvoj novog političkog prostora valja razmatrati u kontekstu lokalnih, političkih i ekonomskih okolnosti. Slijedi izlaganje istraživanja kojim, kombinacijom sociološke i semiotičke analize, razmatraju moduse kreiranja identiteta u novim medijima u RH i način na

koji oni reproduciraju i stvaraju odnose moći u hrvatskom društvu. Rad je ujedno i doprinos istraživanju medijskih prezentacija rodni i nacionalnih stereotipa u RH. Posljednji njihov rad, "Od javne sfere do stranog monopola: Internet u RH u devedesetima", sažeto prezentira kronologiju razvoja internetskih usluga u RH i razmatra njegovu specifičnost s motrišta raznih socioloških, političkih i medijskih teorija.

U posljednjem izlaganju na temu medija Anton Berishaj razmatra podršku međunarodnih institucija u opremanju i dizajniranju informativnog prostora na Kosovu, programske sheme pojedinih medija, zatim zastupljenost međunarodnog faktora u medijima, te medijsko tematiziranje internetske komunikacije.

Pod temom *Globalizacija, demokracija, civilno društvo, nacionalni suverenitet* I. Kuvačić problematizira suodnošenje autoritarnosti i demokracije u uvjetima globalizacije. V. Katunarić teorijski problematizira pitanje odumiranja države, što je "stara tema na rasporedu različitih ideologija kao što su anarhizam, neoliberalizam, religijski fundamentalizam, kao i neki oblici nacionalizma". Smatra da je Hrvatska tipičan primjer asimetrije dostignuća: dostigla je državnu neovisnost, ali "tavori na periferiji gospodarskog razvoja i međunarodne politike".

G. Bežovan izložio je rad međunarodnog komparativnog istraživanja provedenog u prvoj polovici 2001. godine, kojim se, zajedničkom metodologijom, htjelo procijeniti "zdravlje" civilnog društva te potencijalni doprinos civilnog društva općenito i u posebnim područjima razvitka. Civilno društvo konceptualizirano je kroz varijable "struktura" (koliko je veliko i aktivno te kakvim resursima raspolaže?), "prostor" (kakav je zakonski, politički i sociokulturni prostor u kojem ono djeluje?), "vrijednosti" (koje vrijednosti i norme civilno društvo predstavlja i promiče?) i "utjecaj" (koji je njegov doprinos u rješavanju posebnih socijalnih, ekonomskih i političkih problema?).

B. Žepić u svom je izlaganju proble-

matizirao refleksije procesa globalizacije i neizvjesnu perspektivu Hrvata u Bosni i Hercegovini. Tvrdi da sve ukazuje na to da proces globalizacije i njegovi prateći procesi pridonose postupnom demografskom slabljenju i političkom dekonstituiranju Hrvata u BiH. A. Bellamy u svom izlaganju zaključuje da hrvatska vlast treba koristiti civilna rješenja vojnih problema usmjerena novom stilu civilno - vojnih odnosa.

Kongres je završen predstavljanjem dviju knjiga: Inge Tomić-Koludrović i Anči Leburic: *Skeptična generacija: životni stilovi mladih u Hrvatskoj*, te zbornik *Globalizacija i njene refleksije u Hrvatskoj* koji je uredio Matko Meštrović.

* * *

Prikazom kongresa htjelo se izložiti što veći broj prezentiranih radova kako bi se dobila potpunija slika o veličini/širini teme. Kako se velik dio kongresa održavao istovremeno u dvije dvorane i s obzirom na to da bi još iscrpniji prikaz bio predugačak, svima zainteresiranima detaljniji uvid će pružiti zbornik radova koji je trenutno u pripremi.
